

НОТАРІАЛЬНА ПАЛАТА УКРАЇНИ

Правова позиція

щодо розмежування правового статусу роботи нотаріусів у Єдиному реєстрі довіреностей, Спадковому реєстрі, Єдиному реєстрі спеціальних бланків нотаріальних документів та тестування системи е-нотаріату у тестовому середовищі, експериментального реформування нотаріату

Пунктом 14 частини 1 статті 92 Конституції України закріплено, що виключно законами України визначається організація і діяльність органів нотаріату. Станом на сьогодні таким законом є Закон України «Про нотаріат».

Повноваження нотаріусів у сфері державної реєстрації регламентуються Законами України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань».

Нотаріуси при вчиненні нотаріальних дій також керуються іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами.

У відповідності до статті 8 Закону України «Про нотаріат» **нотаріальна таємниця** - сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, в тому числі про особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки тощо.

Нотаріус та особи, зазначені у статті 1 цього Закону, а також помічник нотаріуса зобов'язані зберігати нотаріальну таємницю, навіть якщо їх діяльність обмежується наданням правової допомоги чи ознайомленням з документами і нотаріальна дія або дія, яка прирівнюється до нотаріальної, не вчинялась.

Обов'язок дотримання нотаріальної таємниці поширюється також на осіб, яким про вчиненні нотаріальні дії стало відомо у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків чи іншої роботи, на осіб, залучених для вчинення нотаріальних дій у якості свідків, та на інших осіб, яким стали відомі відомості, що становлять предмет нотаріальної таємниці.

Законом України «Про нотаріат» не передбачено існування Системи е-Нотаріату та Електронного реєстру нотаріальних дій.

Жодним нормативно-правовим актом не регламентовано роботу тестового середовища Системи е-Нотаріату та Електронного реєстру нотаріальних дій та роботи в ньому нотаріусів.

До запуску у промислову експлуатацію така система не може містити відомості діючих електронних реєстрів, які складають в тому числі нотаріальну таємницю.

Слід розмежовувати та відрізняти вчинення нотаріусом нотаріальних дій та роботу у наведених вище електронних реєстрах від тестування програмного продукту, не запровадженого у промислову експлуатацію.

На тестування програмного продукту, не запровадженого у промислову експлуатацію, не поширюється обов'язок дотримання нотаріальної таємниці.

Слід розмежовувати тестування програмного продукту від навчання у ньому, оскільки тестування призначене віднайти помилки, сформулювати пропозиції для доопрацювання програмного продукту.

За результатами тестування доопрацювання може бути суттєвим. **Навчання доцільно** проводити лише після доопрацювання програмного продукту та запуску його у промислову експлуатацію.

03 вересня 2025 року на сайті ДП «НАІС» з'явилося повідомлення такого змісту: **«Шановні нотаріуси!»**

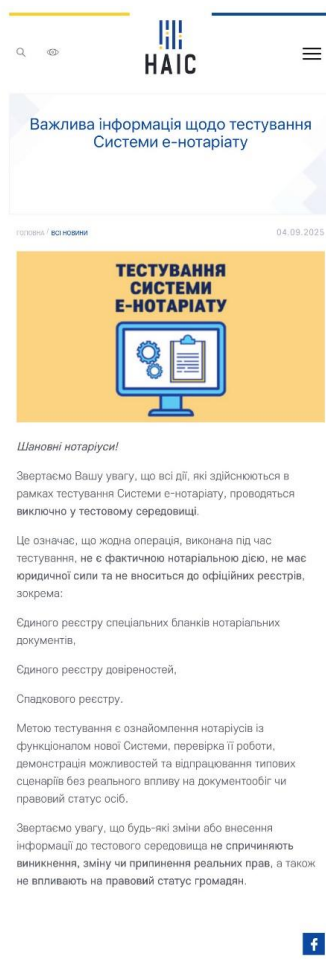
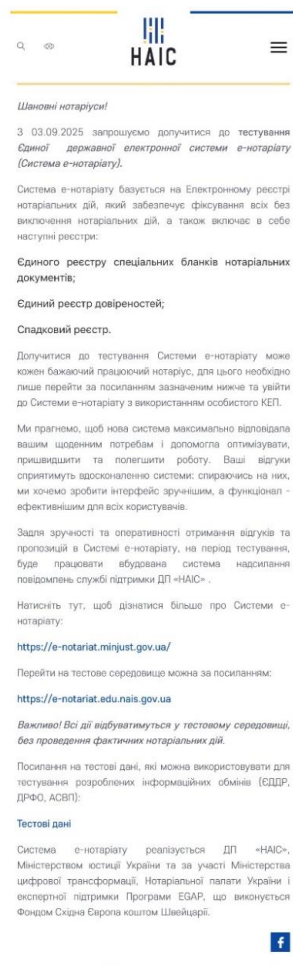
З 03.09.2025 запрошуємо долучитися до тестування **Єдиної державної електронної системи е-нотаріату (Система е-нотаріату)**.

Система е-нотаріату базується на Електронному реєстрі нотаріальних дій, який забезпечує фіксування всіх без виключення нотаріальних дій, а також включає в себе наступні реєстри:

- Єдиний реєстр спеціальних бланків нотаріальних документів;
- Єдиний реєстр довіреностей;
- Спадковий реєстр.

Долучитися до тестування Системи е-нотаріату може кожен бажаючий працюючий нотаріус, для цього необхідно лише перейти за посиланням зазначеним нижче та увійти до Системи е-нотаріату з використанням особистого КЕП.

Важливо! Всі дії відбуватимуться у тестовому середовищі, без проведення фактичних нотаріальних дій.»

Також 04 вересня 2025 року ДП «НАІС» розмістило повідомлення такого змісту:
«Шановні нотаріуси!

Звертаємо Вашу увагу, що всі дії, які здійснюються в рамках тестування Системи е-нотаріату, проводяться **виключно у тестовому середовищі**.

Це означає, що жодна операція, виконана під час тестування, **не є фактичною нотаріальною дією, не має юридичної сили та не вноситься до офіційних реєстрів**, зокрема:

Єдиного реєстру спеціальних бланків нотаріальних документів,
Єдиного реєстру довіреностей,
Спадкового реєстру.

Метою тестування є ознайомлення нотаріусів із функціоналом нової Системи, перевірка її роботи, демонстрація можливостей та відпрацювання типових сценаріїв без реального впливу на документообіг чи правовий статус осіб.

Звертаємо увагу, що будь-які зміни або внесення інформації до тестового середовища **не спричиняють виникнення, зміну чи припинення реальних прав**, а також **не впливають на правовий статус громадян»**.

Таким чином, нотаріусам не було наведено жодних нормативно-правових актів, які б регламентували роботу нотаріусів в тестовому середовищі і дозволяли б поширити дію нормативно-правових актів, які регламентують роботу нотаріусів при вчиненні нотаріальних дій та проведенні державної реєстрації на проведення операцій в тестовому режимі під час тестування Системи е-нотаріату.

Навпаки було запевнено, що тестування відбувається «без реального впливу на документообіг чи правовий статус осіб» та, що «будь-які зміни або внесення інформації до тестового середовища не спричиняють виникнення, зміну чи припинення реальних прав, а також не впливають на правовий статус громадян».

В ході тестування було виявлено, що до тестової системи e-notariat.edu.nais.gov.ua були скопійовані **справжні відомості вищевказаних електронних реєстрів**. В період тестування з 03 вересня 2025 року по 17 вересня 2025 року тестувальники мали доступ до реальної інформації Спадкового реєстру та Єдиного реєстру довіреностей без жодних обмежень за певний період.

Питання щодо кола осіб, окрім нотаріусів, які брали участь в тестуванні, створенні системи тестування, включаючи розробників, донорів, організаторів та технічних працівників на разі залишається відкритим.

Цивільним кодексом України, Законом України «Про нотаріат» суворо захищається нотаріальна таємниця заповітів.

Слід зазначити, що згідно частини 10 статті Закону України «Про нотаріат» витяг зі Спадкового реєстру про наявність складеного заповіту видається тільки **заповідачу**, а після смерті заповідача - будь-якій особі, **яка пред'явила свідоцтво про смерть або інший документ, що підтверджує факт смерті заповідача** (одного із заповідачів).

Порядок ведення й користування Спадковим реєстром, внесення до нього відомостей про заповіти та спадкові договори, посвідчені в Україні, а за бажанням заповідача -

посвідчені (складені та/або прийняті на зберігання) і зареєстровані в іноземних державах регулюється Положенням про Спадковий реєстр, затвердженим Наказом Міністерства юстиції України 07 липня 2011 року № 1810/5 (далі – Положення).

Пунктом 3.3. Положення передбачено, що реєстратор зі Спадкового реєстру **на письмовий запит, складений за формою**, наведеною в додатку 10, видає:

фізичним особам - **заповідачам та сторонам спадкового договору** (в межах вчиненого правочину) витяги зі Спадкового реєстру про наявність (відсутність) посвідчених заповітів і спадкових договорів;

будь-якій особі у **разі пред'явлення нею свідоцтва про смерть або іншого документа, що підтверджує факт смерті заповідача, спадкодавця**, - витяги зі Спадкового реєстру про наявність (відсутність) посвідченого заповіту і спадкового договору, заведеної спадкової справи та виданого свідоцтва про право на спадщину.

Реєстратор видає зі Спадкового реєстру інформаційну довідку про наявність (відсутність) посвідченого заповіту, спадкового договору, заведеної спадкової справи та виданого свідоцтва про право на спадщину **на письмовий запит, складений за формою, наведеною в додатку 10:**

суду, прокуратури, органів дізнання і досудового слідства у зв'язку з цивільними, господарськими, адміністративними або кримінальними справами, справами про адміністративні правопорушення, що перебувають у провадженні зазначених органів. У такому запиті, скріпленому гербовою печаткою відповідного органу, обов'язково зазначається номер справи;

податкових органів у зв'язку із здійсненням ними своїх повноважень;

нотаріусів, консульських установ України, Мін'юсту (в тому числі для надання відповіді на запит національних органів іноземних держав), територіальних органів Міністерства юстиції у зв'язку із здійсненням ними своїх повноважень.

Витяги та інформаційні довідки зі Спадкового реєстру про посвідчені заповіти і спадкові договори видаються іншим особам, крім заповідача та відчужувача, тільки після смерті останніх за умови пред'явлення свідоцтва про смерть або іншого документа, що підтверджує факт смерті заповідача, спадкодавця.

Інформаційні довідки зі Спадкового реєстру, пов'язані із заведенням спадкових справ і видачею свідоцтв про право на спадщину, готуються в одному примірнику, який залишається у справах нотаріуса, що відкриває та веде такі спадкові справи.

Витяги та інформаційні довідки, що не пов'язані із заведенням спадкових справ і видачею свідоцтв про право на спадщину, готуються в одному примірнику на письмові запити заявників та надаються їм. (пункт 3.6. Положення)

Таким чином, навіть процедура отримання нотаріусами інформації зі Спадкового реєстру чітко регламентована Законом та підзаконними нотаріативно правовими актами.

Кожен випадок отримання нотаріусами інформації в Спадковому реєстрі фіксується і може відбуватися виключно в описаних вище випадках та порядку.

Доступ до інформації Спадкового реєстру не може відбуватися через будь-які інші інформаційні системи, тестові середовища.

Отримання **нотаріусами** інформації про реальні заповіти, інших відомостей під час тестування системи е-нотаріату у тестовому середовищі та через тестове середовище **не містить** порушень **нотаріусами** статті 8 Закону України «Про нотаріат», підзаконних нормативно-правових актів, які визначають порядок отримання інформації нотаріусами з Єдиного реєстру довіреностей, Спадкового реєстру.

Нотаріуси, які тестували систему, **не володіли інформацією про наявність** у ній реальних відомостей вищевказаних електронних реєстрів, вивчали систему та її можливості.

Однак, створення можливості отримання інформації про заповіти, довіреності тощо, в інший спосіб та в іншому порядку ніж встановлений Законом України «Про нотаріат» та положеннями про вищевказані електронні реєстри поза захистом такої інформації нотаріальною таємницею впливає на реальні права громадян та їх правовий статус, не дає можливості захистити інформацію від розголошення.

Отже, при наданні доступу до тестового середовища нотаріусів не було попереджено, що наявна там інформація є реальною, не було внесено зміни до відповідного законодавства для поширення режиму нотаріальної таємниці на інформацію в тестовому середовищі та не було змінено регламентовану процедуру та випадки доступу до інформації про реальні заповіти, довіреності, відомості діючих вищевказаних електронних реєстрів.

Таким чином, оскільки режим нотаріальної таємниці не поширюється на тестове середовище, в тестовому середовищі не може бути інформація, яка містить нотаріальну таємницю.

Усі державні органи і посадові особи мають діяти виключно в межах своїх повноважень, які передбачені законом і у спосіб передбачений законом.

У відповідності до ст. 8-1 Закону України «Про нотаріат» будь-яке втручання в діяльність нотаріуса, зокрема з метою перешкоджання виконанню ним своїх обов'язків або спонукання до вчинення ним неправомірних дій забороняється і тягне за собою відповідальність відповідно до законодавства.

Враховуючи викладене вище та ситуацію, яка склалась, Нотаріальна палата України визначає наступне.

1. Необхідно розмежовувати та відрізнати вчинення нотаріусом нотаріальних дій та роботу у зв'язку з цим у наведених вище електронних реєстрах від тестування програмного продукту, не запровадженого у промислову експлуатацію, а також тестування програмного продукту від навчання у базах даних, які мають офіційний статус електронних реєстрів.

2. На тестування програмного продукту, не запровадженого у промислову експлуатацію та осіб, які до цього долучені, не поширюється обов'язок дотримання нотаріальної таємниці, передбачений статтею 8 Закону України «Про нотаріат». Однак нотаріуси, які тестували систему, попри відсутність такого обов'язку, завжди **захищали, захищають і будуть захищати нотаріальну таємницю.**

3. Тестування діючими нотаріусами програмного продукту, не запровадженого у промислову експлуатацію, може бути виключно добровільним. За тестування або не тестування системи жодна відповідальність нотаріусів не передбачена. Спонування адмінресурсу або примушення нотаріусів до тестування містить ознаки порушення статті 8-1 Закону України «Про нотаріат», та перевищення повноважень, в тому числі в умовах війни це неприпустимо.

4. **Необхідно припинити будь-які експерименти у реформуванні діяльності нотаріату, яка регулюється виключно Законом України «Про нотаріат», як передбачено**

Конституцією України, а також у сфері приватних цивільно правових відносин, зокрема таких, що стосуються прав і інтересів осіб, їх волевиявлення, майна і майнових прав, та інформації, яка прямо захищена законом. Такий захист гарантований державою і закріплений в Конституції України, передбачений Цивільним кодексом України, Законом України "Про нотаріат".

5. Експериментальність реформи нотаріату допускає неналежне правове регулювання та відсутність відповідальності держави за невдачі експерименту, а також ставить під сумнів безспірність вчинюваних нотаріальних дій, та неможливість захисту нотаріальної таємниці та персональних даних громадян, що продемонстровано вже на етапі тестування.

6. Перенесення (копіювання) інформації зі Спадкового реєстру, Єдиного реєстру довіреностей до тестового середовища системи е-нотаріату, програмного продукту, який не впроваджено у промислову експлуатацію, містить ознаки порушення нотаріальної таємниці, несанкціонованого використання(поширення) інформації вищевказаних електронних реєстрів.

7. Ситуація, що склалась стала можливою тому, що відкинуті ключові принципові зауваження Нотаріальної палати України, як єдиного органу професійного самоврядування нотаріусів України щодо можливості реформування лише на підставі закону, захисту нотаріальної таємниці та персональних даних громадян, захисту права власності, дотримання законодавства щодо створення системи е-нотаріату.

8. Нотаріальна палата України продовжить роботу над врегулюванням усіх питань, що виникли при тестуванні системи е-нотаріату.